

Pitch KNAG, 28 september 2016

Het eindadvies van het Platform Onderwijs 2032 benadrukt terecht dat het onderwijs moet bijdragen aan de vorming van leerlingen tot verantwoordelijke burgers. Ten aanzien van duurzaamheid, de eigen omgeving en de internationale oriëntatie draagt het vak aardrijkskunde hier al jaren aan bij en is de vakgemeenschap er voortdurend mee bezig om dit te optimaliseren.

Des te meer zijn wij stomverbaasd over het feit dat deze reeds bestaande bijdrage van aardrijkskunde niet wordt onderkend. Sterker nog, er wordt gedaan alsof de vorming van verantwoordelijke burgers iets nieuws zou zijn.

In deze pitch willen wij op drie punten benoemen waar het rapport anders moet en welke rol het vak aardrijkskunde daarin speelt.

Ten eerste betreuren wij het dat de commissie niet in een vroeg stadium met de leraren aardrijkskunde in gesprek is gegaan over de vele ontwikkelingen die daar nu al plaatsvinden. Dat blijkt een groot gemis. Wij herkennen ons niet in het beeld dat de commissie heeft geschetst van aardrijkskunde als feitenvak. Kennis is weliswaar nodig bij aardrijkskunde, maar het is vooral een vak waar leerlingen leren denken in complexe verbanden. Een vak waar ze stelselmatig een wereldbeeld opbouwen waarmee ze vervolgens ontwikkelingen in de wereld te kunnen duiden. Een vak waar beeldvorming van andere gebieden en culturen een belangrijke rol speelt en waar leerlingen vanuit meerdere dimensie nadenken over vraagstukken op onze planeet zoals klimaatverandering, watertekorten, migratie, globalisering en verstedelijking. In het rapport benoemen leerlingen dit juist als onderwerpen waar zij aandacht voor willen.

Als tweede punt dragen wij het terechte belang van vakoverstijgend werken aan. Het schoolvak aardrijkskunde ontleent zijn bestaan aan het verbanden leggen tussen de kennisdomeinen mens & maatschappij en mens & natuur. Tot onze verbazing blijkt het advies geheel voorbij te gaan aan deze unieke rol die aardrijkskunde al jaren heeft. Sterker nog, door de domeinen mens & maatschappij en natuur & technologie als aparte domeinen op te voeren, lijkt aandacht voor de mens-natuur relatie, die tegenwoordig actueler is dan ooit, verloren te gaan.

Aardrijkskunde vormt met sociale én fysieke geografie juist een natuurlijke brugfunctie tussen mens en natuur. Aardrijkskunde biedt die samenhang nu en wij willen dat versterkt zien. Het vak heeft dwarsverbanden met geschiedenis en economie, maar ook met wiskunde, natuurkunde, biologie en scheikunde. De richting die gevolgd zou moeten worden is de samenhang *tussen* de domeinen centraal stellen.

Het derde punt betreft burgerschap. De commissie bepleit een steviger kader voor het *vak* burgerschap. Ons inziens kan burgerschap echter niet los gezien worden van vakken en kennis. Meninge en attitudes van toekomstige burgers vormen zich nooit los van de inhoud, maar juist door intensief bezig te zijn met die inhoud.

Bijvoorbeeld door aandacht te hebben voor duurzaamheid of de effecten van globalisering voor de eigen omgeving.

De commissie heeft burgerschapsvorming in het rapport vanuit een **sociologische** invalshoek ingevuld, maar zij had **over de grenzen** van heen moeten kijken. Een betere invulling is **wereldburgerschap** met een gelijk aandeel voor geografische, historische en maatschappijwetenschappelijk elementen die in samenhang worden bestudeerd. Kritische wereldburgers vormen we niet alleen met lesjes democratie en rechten, maar juist ook met aandacht voor zaken als geopolitiek, grenzen, migratie en beeldvorming van andere gebieden en culturen.

Tot slot, het KNAG is het eens met de commissie dat de samenhang tussen schoolvakken belangrijk is voor leerlingen. Het KNAG loopt daar met de implementatie van **Geo Future School**, dat vakoverstijgend toekomstgericht onderwijs rondom grote vraagstukken biedt, reeds op vooruit. Een omvangrijke basis van vakkennis en vakvaardigheden op het gebied van aardrijkskunde is hierbij een essentiële voorwaarde.

De Nederlandse Vereniging van Leraren Maatschappijleer (NVLM) heeft waardering voor het advies van het Platform, maar ziet ook minpunten en potentiële risico's als op basis van dit advies een curriculum zou worden gemaakt.

1. Doorlopende leerlijn Burgerschap

De NVLM is verheugd over de prominente plek die burgerschap in het advies heeft gekregen. Er is wat ons betreft grote behoefte aan een doorlopende leerlijn burgerschap. Op basisscholen, in de onderbouw en de bovenbouw van het voortgezet onderwijs en in het mbo worden nu 'losse stukjes' burgerschap aangeboden, waardoor het onderwijs er niet goed in slaagt voort te bouwen op eerder verworven burgerschapskennis en -vaardigheden.

Samenhangend burgerschapsonderwijs zou wat ons betreft een prachtige uitkomst van het werk van het Platform zijn. Het Platform vraagt de overheid de kern van burgerschap concreet te beschrijven. Daarmee volgt zij het advies van de Onderwijsraad uit 2012, waarin gesteld wordt dat 'de inhoudelijke kern van burgerschapsonderwijs bestaat uit het leren functioneren in een democratische gemeenschap'. De NVLM hoopt dat de overheid snel overgaat tot het formuleren van die kern.

2. De kern van burgerschap is democratie

Daarbij is één kanttekening van groot belang: in het advies worden sociale vaardigheden en kennis van de rechtsstaat, democratische waarden en mensenrechten in één adem genoemd. Wij zijn van mening dat burgerschap zo een containerbegrip wordt. De formulering van de Onderwijsraad spreekt ons meer aan: burgerschap is 'leren functioneren in een democratische gemeenschap'. Het aanleren van sociale vaardigheden, zoals de vaardigheid om vriendschappen te sluiten en te behouden, is een essentieel onderdeel van de pedagogische opdracht van een school. Dit soort vaardigheden onderbrengen bij burgerschap leidt echter tot verwatering van het begrip. Bij burgerschap moet het gaan om kennis van de rechtsstaat, democratische waarden en mensenrechten. En om het ontwikkelen van je eigen visie op actuele politieke ontwikkelingen. Daarbij vinden we het van belang dat leerlingen waarden ontwikkelen in gesprek en dialoog met medeleerlingen en onder begeleiding van een daartoe opgeleide docent. Dat dit nu op de basisschool en in de onderbouw van het voortgezet onderwijs te weinig aandacht krijgt, is één van de belangrijkste oorzaken voor het feit dat Nederland op dit gebied achterblijft bij andere West-Europese landen. (International Civic and Citizenship Study, 2009)

3. Samenhang binnen M&M

In het advies staat dat leerlingen, onderwijs willen dat gaat over actuele vraagstukken. Wij herkennen die behoefte en vinden dat we hierin als docenten maatschappijleer en maatschappijwetenschappen een speciale verantwoordelijkheid hebben. In het vak maatschappijwetenschappen zijn bijvoorbeeld twee domeinen opgenomen waarin aandacht wordt geschonken aan de maatschappelijke en politieke actualiteit. Het Platform stelt voor dat leerlingen binnen Mens & Maatschappij interdisciplinair aan actuele maatschappelijke vraagstukken kunnen werken. De NVLM is echter tegen het opheffen van vakken en het instellen van een verplicht leergebied Mens & Maatschappij. (Hoewel dit niet met zoveel woorden wordt gezegd in het advies, is het wel degelijk een mogelijke interpretatie van het advies.) Dat leidt al snel tot een leraar geschiedenis die aardrijkskunde en maatschappijleer er 'een beetje bij doet'. Interdisciplinaire aandacht voor actuele vraagstukken kan wel een plek krijgen in een gemeenschappelijk schoolexamendomein bij alle maatschappijvakken. Of

in een M&M-variant op NLT in de bovenbouw van het voortgezet onderwijs. Een thematische vakoverstijgende onderwijsmodule over het vluchtelingenvraagstuk zou een prachtige invulling zijn van een van de modules in zo'n M&M-variant op NLT of van een gemeenschappelijk schoolexamendomein. Dus interdisciplinair werken naast en niet in plaats van de vakspecifieke benaderingen.

4. Verbreding en verdieping

Een M&M variant op NLT is een mooi voorbeeld van verbreding en verdieping naast een kerncurriculum. De NVLM is voorstander van een onderscheid tussen het kerncurriculum en verdieping/verbreding, onder de voorwaarde dat de landelijke overheid duidelijke richtlijnen meegeeft voor de invulling van die ruimte. In de praktijk besluit de school vaak welke keuzevakken worden aangeboden, met als gevolg dat leerlingen beperkt kunnen kiezen. De NVLM vindt dat geen goede invulling van de ruimte die naast het kerncurriculum overblijft.

5. Toetsing

Wij herkennen wat het Platform schrijft over de balans tussen centrale examinering en schoolexaminering. De laatste jaren lijkt de toetsing in de schoolexamens steeds meer op de centrale examens, zodat vaardigheden en kennis die niet goed centraal kunnen worden getoetst nu veel minder aan bod komen. Een zelfstandige positie van het schoolexamen maakt bijvoorbeeld toetsing van onderzoeksvaardigheden mogelijk in een lesmodule waarin de omgeving van de school centraal staat. Ook geeft het meer ruimte aan de mogelijkheid om mondeling te toetsen. Dan moeten docenten wel op elkaars scholen gaan kijken om de kwaliteit van examens te borgen. En het is ook van groot belang dat schoolexamenvakken zoals maatschappijleer een volwaardige positie krijgen in de slaag/zakregeling.

Pitch NVLM – Ons Onderwijs2032 – 28 september 2016

- 1) veel aandacht voor burgerschap in een DLL
- 2) samenhang rondom actuele vraagstukken, maar niet in plaats van de vakken
- 3) verdieping moet geen keuzeruimte van de school zijn, maar voor de leerling
- 4) meer aandacht voor schoolexamens (en schoolexamenvakken)

Reactie van de Vereniging Classici Nederland op het eindrapport “Ons onderwijs 2032” (het rapport “Schnabel”), zoals uitgesproken tijdens het symposium, georganiseerd door het Platform VVVO, d.d. 28 september 2016, gehouden te Utrecht

De VCN ziet allereerst aanknopingspunten en kansen in het in het rapport genoemde streven naar samenhang. Docenten klassieke streven ernaar leerlingen een goede en samenhangende basis in kennis en ontwikkeling bij te brengen. Het voorliggende rapport formuleert in algemene termen dan ook zaken die al lang staande praktijk zijn of in de huidige kerndoelen van onze en andere vakken al zijn verwoord. Samenhang tussen leergebieden, relevant onderwijsaanbod, voorbereiden van leerlingen op een complexe maatschappij; dat zijn allemaal zaken die wij als classici eveneens van groot belang vinden en in ons huidige onderwijs vorm trachten te geven.

De drie hoofddoelen van het onderwijs, geformuleerd als kennisontwikkeling, persoonsvorming en maatschappelijke toerusting, onderschrijft de VCN volmondig. Al sinds jaar en dag streven docenten klassieke talen ernaar leerlingen een brede basis bij te brengen, door hun talen te leren die toegang geven tot culturen. Die toegang geeft leerlingen te denken op velerlei vlak. De klassieke talen beogen dan ook een vormend vak te zijn, waarin de reflectie op het vreemde van de verre en oude cultuur en het eigene van het referentiekader van de leerling leidt tot persoonlijke ontwikkeling.

Omdat daarbij ook thema's als burgerschap, omgang met de staat, recht en onrecht, vriendschap en vijandbeeld, oorlog en vrede aan bod komen, dragen de klassieke talen als vanzelf bij aan de opleiding van nuttige leden van een moderne maatschappij. Het debat binnen de gebieden van de klassieke talen richt zich dan ook op vragen als “Hoe maken we de inhoud van onze vakken (nog) relevanter voor onze leerlingen?”, “Hoe laten we de leerlingen de actualiteit inzien van oude vraagstukken, die ook de onze blijken?” Dat we daarbij op zoek gaan naar manieren om samenhang aan te brengen tussen vakgebieden in het onderwijs is voor ons dan ook belangrijk. Wat ons betreft biedt het rapport dan ook kansen die classici in Nederland met beide handen zullen aangrijpen om bij te dragen aan de Bildung van hun leerlingen.

Enkele kritische opmerkingen wil de VCN ook graag delen.

De VCN is blij dat er wordt nagedacht over de vraag of ons onderwijs nog bij de tijd is. Ook classici willen graag hun bijdrage leveren aan een kritische herijking. De vraag is wel, in hoeverre je onderwijs toekomstbestendig kunt maken. We hebben nu eenmaal geen glazen bollen om in te kijken en wie kan voorspellen hoe de wereld er over 16 jaar uitziet? Docenten in den lande hebben van vorige onderwijshervormingen vaak het gevoel overgehouden dat de achterliggende ideeën bij invoering al achterhaald waren. Herijking is dus goed maar wel met inachtneming van de nodige flexibiliteit. Onderweg moeten onze plannen kunnen worden aangepast, wanneer dat nodig blijkt. Het draagvlak onder docenten kan daarbij nog worden vergroot wanneer nog explicieter wordt gemaakt waarom nu juist de voorliggende hervormingen worden voorgesteld en niet andere.

Laten we overigens niet vergeten dat het andersom trouwens ook kan werken: door de vorm waarin we ons onderwijs gieten, kunnen we de toekomst mede vormgeven.

De formulering “meer van minder” geeft te denken. De bedoeling is, dat leerlingen straks meer weten van minder zaken. Althans, een minimuminhoud moet worden vastgesteld over een aantal zaken. Eventuele verdieping van dat kleinere aantal kennisgebieden/vakken kan vervolgens door scholen en docenten worden ingevuld naar behoefte van de leerling. Dat er sprake is van versnippering in het onderwijs staat buiten kijf. Maar in het onderwijs is de trend dat het wettelijk minimum uiteindelijk de maatstaf wordt voor het onderwijs als geheel. Dat is te zien in de wijze waarop bijvoorbeeld SE en CE tot stand komen. De VCN wil graag meedenken hoe kan worden voorkomen dat leerlingen uiteindelijk heel weinig weten over niet al te veel. Om aan die minimalisering van het onderwijs te ontkomen, moet geborgd zijn dat er naast dat minimum door scholen een breed en inhoudsrijk curriculum wordt samengesteld.

Hiermee hangt samen dat er aan docenten en schoolbesturen veel vrijheid wordt gegeven om het onderwijs in te richten. Dat juicht de VCN van harte toe. Schoolbesturen hebben echter, zo is de afgelopen jaren gebleken, meer belangen dan alleen maar het beste onderwijs voor leerlingen. Vrijheid is soms voor schoolbesturen een manier om financiële doelen na te streven. Dat kan leiden tot bijvoorbeeld het niet meer aanbieden op scholen van kleinere vakken. In het geval van de klassieken staat het vak Grieks op verschillende scholen niet voor niets al tijden onder druk. Op korte termijn zou het ertoe kunnen leiden dat op scholengemeenschappen gymnasiale afdelingen zullen verdwijnen. Mutatis mutandis geldt dat overigens ook voor andere vakken dan de klassieken. Zeker voor die vakgebieden waarin een tekort aan bevoegde docenten bestaat. De VCN vindt het raadzaam dat de commissie deze situatie onder woorden brengt en eisen formuleert over hoe op scholen keuzes worden gemaakt. Te denken valt aan een eis om docenten een duidelijke stem te geven in het ontwikkelingsproces, of een constatering dat deze onderwijshervorming slechts kans van slagen heeft wanneer er in ieder geval niet op onderwijs bezuinigd wordt.

Tenslotte: zoals gezegd ziet de VCN grote kansen in het rapport voor het onderwijs in de klassieke talen. Echter, voor het benutten van die kansen is tijd nodig, tijd voor docenten om na te denken over de vormgeving van ons onderwijs van de toekomst, met vakgenoten en collega's uit andere vakgebieden. Docenten moeten die tijd krijgen, maar dat vergt een behoorlijke ingreep in de verhouding lestijd/ontwikkeltijd in een normjaartaak. Tijd voor ontwikkeling is essentieel, wil een plan kans van slagen hebben. Dat dat geld zal kosten, lijkt mij een open deur, maar ik trap hem toch maar in. De VCN zal zich als vereniging in ieder geval graag inspannen om constructief bij te dragen aan een goed verloop van het proces.

ONDERZOEKSVRAAG 1: GEEFT HET ADVIES VAN SCHNABEL DE JUISTE RICHTING VOOR EEN NIEUW CURRICULUM?

Wat de VFVO betreft geeft het rapport de juiste richting waar **kritisch denken als belangrijke vaardigheid en vormende activiteit benadrukt** wordt. Tegelijkertijd zien wij juist daarom te weinig een **gedegen en bruikbare invulling** van wat dit kritisch denken kan, dan wel moet inhouden. Daar moet dus een kritisch denken aan voorafgaan wil het meer zijn dan alleen maar 'meningen geven' of argumenteren.

De richting van het burgerschap en ook persoonlijke vorming is wat ons betreft een richting die ook daarom een nadere overdenking behoeft, vooral omdat juist het kritisch denken over wat mens-zijn inhoudt en wat goed samenleven kan zijn nooit als zodanig wat inhoud en uitkomst betreft vastgelegd kan worden, wil je ook recht doen aan enkele fundamentele waarden.

Ten derde, als filosofen zijn wij zeker van mening dat **vakoverstijgend onderwijs goed** is. Filosofie raakt aan vrijwel alle vakken. Maar in die notie schuilt ook een risico, namelijk van **verschraling van de vakken** die "overstegen" worden. Filosofische verdieping voegt alleen iets toe aan onderwijs en vorming, wanneer het als zelfstandig vak wordt aangeboden en een dergelijke notie bestaat zeker ook voor andere vakken. Uiteindelijk leert men natuurkunde van een natuurkundige, economie van een econoom en filosofie van een filosoof.

Kortom, wij zijn van mening dat het advies van Schnabel potentie heeft en de goede kant op gaat mits er voldoende invulling wordt gegeven aan de drie peilers van ons onderwijs, namelijk kwalificatie, socialisatie en personificatie.

ONDERZOEKSVRAAG 2: HOE KAN EN WIL DE BEROEPSGROEP INVULLING EN UITVOERING GEVEN AAN EEN NIEUW CURRICULUM?

Bij het vak filosofie gaat het vooral om zelfstandig te leren denken en dit toe te passen op maatschappelijk problemen. Dat maakt filosofie anders dan het zoveelste vak met allerlei kennisinhouden erbij. Het ontwikkelt niet alleen de cognitieve vermogens van leerlingen, maar ook de affectieve vermogens en de morele - en persoonsontwikkeling. Als leerlingen het gevoel krijgen meer te begrijpen van zichzelf en de wereld om hen heen, en leren hun gedachten beter te ordenen en te verwoorden, heeft dat positieve invloed op hun identiteitsontwikkeling, mogelijkheden tot zelfontplooiing en zelfvertrouwen.

Toch zijn niet alleen de vaardigheden van belang die door het vak filosofie ontwikkeld worden. Om dit denken te trainen is een gezamenlijk kennis- en begrippenkader nodig. Binnen het curriculum van het vak worden de hoogtepunten van de Westerse wijsbegeerte voor leerlingen begrijpelijk gemaakt vanuit de disciplines Ethiek, Sociale filosofie, Wijsgerige Antropologie, Kennistheorie en Wetenschapsfilosofie. Daarmee wordt een schat aan ideeëngeschiedenis toegankelijk gemaakt, van grote waarde om onze cultuur te leren begrijpen en inzicht te bieden in dwarsverbanden met andere vakken.

Als het gaat om de invulling van het curriculum, zijn wij van mening dat de kern van het vak filosofie centraal moet worden bepaald, door bijvoorbeeld de vakvereniging met het SLO. Dit waarborgt professionaliteit. Daarnaast moet echter voldoende vrijheid zijn voor de docent zelf om het kerndeel van het vak aan te vullen met invalshoeken en richtingen van de filosofie die zijns inziens voor zijn leerlingen van belang zijn, waarbij met name persoonlijke ontwikkeling van leerlingen op gedifferentieerde wijze ruimte moet krijgen.

Pitch Schnabel Platform VVVO 28 september 2016

Mijn naam is Jeannet Hommel, voorzitter van de Vecon en jarenlang betrokken geweest bij het Platform.

Degenen die mij kennen weten dat ik mijn zegje graag doe maar dat ik nooit probeer mijn eigen vak belangrijker te maken dan andere vakken. Iedereen kan precies uitleggen waarom zijn of haar vak nuttig is voor de algemene ontwikkeling van kinderen, om de wereld om zich heen beter te begrijpen. Toch ga ik dat nu wel doen, met name door een aantal voorbeelden te gebruiken.

Tegelijk met het schrappen van termen als budgetteren en lenen uit de kerndoelen van de basisvorming gingen de ministeries van EZ en OCW aan de slag met zwaar gesubsidieerde activiteiten als 'Wijzer in geldzaken'. Deze activiteiten hebben tot doel het onderwijs te stimuleren aandacht te besteden aan financiële geletterdheid. Het belang van kennis van omgaan met geld wordt dus erkend, ook door de overheid, maar in het onderwijscurriculum is er geen aandacht voor. Het lijkt mij niet meer dan logisch om dit onderwerp goed herkenbaar op te nemen in het toekomstige curriculum. Een vergelijkbaar verhaal kan ik ophangen over ondernemerschap.

De ervaring tot nu toe met leergebieden, vooral in het vmbo ingevoerd, is dat bijv. een geschiedenisleraar maar zelden iets heeft met de economische aspecten van de verschillende onderwerpen. De economische bril ontbreekt. Dat is hem niet kwalijk te nemen, ik heb datzelfde met geschiedenis. Het gevolg hiervan is wel dat het werken met leergebieden betekent dat een aantal aspecten niet of onderbelicht worden. Een leraar moet echt verstand hebben van een onderwerp als 'bezuinigingen door de overheid'. Moet kunnen vertellen wat de gevolgen daarvan zijn, hoever die gevolgen reiken. Dat ook de winkelier op de hoek getroffen wordt door zo'n bezuiniging omdat werkloosheid en daling van inkomen ook voor hem gevolgen hebben.

In het rapport van de commissie Schnabel wordt over kennisdomeinen gesproken. In de uitwerking daarvan beperken ze zich tot een vast cluster van vakken zonder over grenzen heen te kijken. Dan zijn er dus opnieuw schotten tussen vakken en lossen we niets op. Als je het over kunst en cultuur hebt, heb je het ook over het overleven van orkesten en musea omdat subsidies wegvallen. Als je het over duurzaamheid en groene energie hebt speelt de lage olieprijs opeens een rol. Kortom: de economische bril is ook in andere kennisdomeinen van belang en mag niet genegeerd worden. Een jaar of wat geleden was het SLO bezig met zgn. meso-curricula. Ze hebben inmiddels een andere term opgeplakt gekregen maar zijn op zich wel nuttig. Ze bieden houvast aan leraren die hun methode los willen laten maar wel het volledige programma willen bieden, ze arrangeren zelf en combineren bijv. themagewijs een aantal vakken. De basis voor het E&M overzicht waren de domeinen van maatschappijleer, daar hoorde o.a. milieu bij. Ik heb het niet voor elkaar gekregen om het vak M&O in dit schema op te laten nemen bij bijv. dit onderdeel. Maar iedereen weet dat stimuleren van milieuvriendelijke keuzes gebeurt met bijv. subsidies. De onderliggende berekeningen staan in ons examenprogramma! En de bijbehorende marketing ook!

Tot slot nog een paar algemene opmerkingen. De Vecon is absoluut niet tegen verbetering van het onderwijs en meer vrijheid zodat leerlingen zo goed mogelijk gemotiveerd en gestimuleerd kunnen worden. We denken echter dat het niet goed is om alles om te gooien. Creëer meer vrijheid door regels los te laten, zoals bij de profielen in de bovenbouw, door een echt klein kerncurriculum te bepalen (waarbij de eisen niet te hoog gesteld worden zoals nu bijv. bij rekenen), door een aantal kaders te bepalen waarbinnen scholen keuzes kunnen maken. Voorkom daarbij dat docenten en leerlingen volledig worden overgeleverd aan de hobby van steeds andere schoolleiders of de lobby van ouders met een soms wel erg grote mond maar weinig verstand van onderwijs. En: zorg ervoor dat er een goed systeem komt dat niveau en totale studielast meet. We hebben er niets aan dat scholen leerlingen een diploma geven dat die naam niet waard is, waardoor de doorstroom naar vervolgonderwijs problematisch wordt.

Vakvereniging i&i

Onderwijs 2032 helpt het onderwijs op de goede weg

De vakvereniging i&i juicht het eindadvies “Ons Onderwijs 2032” toe. Het advies 2032 werd begin 2016 aan staatssecretaris Dekker aangeboden en staat vol met aanbevelingen die betrekking hebben op het toepassen en gebruiken van ICT in het onderwijs. Digitale geletterdheid is hierbij het sleutelwoord.

Letterlijk vinden we op pagina 23 van het rapport het volgende terug:

”De impact van nieuwe technologieën op wie we zijn en wat we doen is groot en wordt eerder onder- dan overschat. De hoeveelheid beschikbare informatie neemt exponentieel toe. Technologische ontwikkelingen leiden tot structurele veranderingen op het gebied van werk en in de manier van samenleven in een mondiale maatschappij. Toekomstgericht onderwijs maakt leerlingen digitaal vaardig en mediawijs, en stelt hen in staat zich op dat vlak te blijven ontwikkelen. Kennis van actuele informatie- en communicatietechnologie (ICT) en zogeheten computational thinking zorgt ervoor dat leerlingen leren begrijpen hoe ze telkens nieuwe technologische diensten en producten kunnen benutten. Leerlingen leren begrijpen welke rol logisch redeneren en programmeren daarin spelen, hoe je digitale informatie kunt duiden en verwerken en hoe je omgaat met (digitale) media en beelden.

Digitale geletterdheid heeft in al haar aspecten de aandacht van de vereniging Vakvereniging i&i (informatica en informatiekunde). We noemen allereerst de **basiskennis van ICT-kennis** (hierin geven we aandacht aan begrippen die een grote rol spelen in de ICT-wereld), maar ook begrip van **digitale beveiliging**, hoe om te gaan met digitaal vindbare informatie en hoe informatie te beoordelen, selecteren en beheren? Verder speelt **mediawijsheid** een grote rol oftewel hoe kritisch om te gaan met alle digitale informatie?

Omdat ons vak tevens een stimulans wil zijn voor leerlingen die in een vervolgopleiding iets willen doen met informatica, past ook het keuzevak informatica goed in de plannen van Onderwijs 2032. Het inmiddels populaire begrip **computational thinking**, dat in het rapport genoemd wordt, komt ook voor in de nieuwe voorstellen die eind 2015 gedaan zijn in de richting van een ander curriculum voor het vak informatica in de bovenbouw havo en vwo.

ICT speelt ontegenzeggelijk een grote rol in ons leven en daar wordt in het adviesrapport duidelijk op gewezen.

We wijzen in dit kader ook op het gegeven dat er een tendens naar beneden bezig is wat de Nederlandse rol in de ICT-wereld betreft.

Zo is het steeds lastiger om hoogopgeleid, ervaren ICT-personeel op de juiste plek te krijgen. Met het stijgende aantal ICT-vacatures zal het de komende jaren nóg lastiger worden om de felbegeerde high-end ICT-professional te vinden. Volgens Andrus Ansip, Eurocommissaris voor de Digitale Interne Markt zal het aantal ICT-vacatures de komende jaren zó hard stijgen dat Europa de vraag niet meer bij kan benen. Tegen 2020 verwacht hij een tekort van 800.000 ervaren ICT-ers, als er niets verandert.

ICT speelt een steeds belangrijker rol op het vlak van milieu en energie. Ook de analyse van grote hoeveelheden gegevens (big data) waar zinvol mee omgegaan kan en moet worden, gaat een belangrijker plaats innemen.

Willen we dat werk ook onze kinderen gunnen dan zal logisch en gestructureerd denken al vroeg moeten worden aangeleerd. Het rapport spreekt in dit geval zelfs van basisvaardigheden die leerlingen nodig hebben om maatschappelijk te functioneren. Uiteraard is het niet de bedoeling om van iedere leerling een programmeur te maken, maar omdat de wereld om ons heen zo snel verandert is het ook nodig dat leerlingen zich daarin goed kunnen redden.

In korte tijd zijn smartphones en tablets ingeburgerd geraakt. In de nabije toekomst zullen vrijwel alle apparaten verbonden zijn met het internet, een ontwikkeling die bekend staat als Internet of Things. Al jaren is een ontwikkeling gaande die er in resulteert dat steeds meer taken geautomatiseerd worden. Wie deze ontwikkelingen wil bijhouden zal een denkwijze moeten aanleren die bekend staat als **computational thinking**. Het advies Onderwijs 2032 is volgens de Vereniging i&i zeker de moeite waard om nader te worden uitgewerkt.

Derhalve roept de Vereniging i&i op tot een nadere verdieping en uitwerking van de ideeën die in januari 2016 in Delft werden gepresenteerd.

De NVvW en Onderwijs2032

Eerst onze zorgen:

- Het hele proces rond Onderwijs2032 leeft veel te weinig onder de leraren
- We zouden willen dat de aanbevelingen van de commissie Dijsselbloem ter harte waren genomen voor de start van dit proces. De belangrijkste aanbevelingen waar volgens ons niet voldoende aandacht aan is besteed:
 - De analyse van problemen schoot tekort -> was er eigenlijk wel een probleem?
 - De verantwoordelijke bewindslieden vertoonden een tunnelvisie -> de staatssecretaris wilde te snel zijn idee van een grote verandering doorvoeren
 - Het politiek draagvlak werd belangrijker gevonden dan het draagvlak in het onderwijs -> gelukkig is er nu de verdiepingsfase, maar het onderwijsveld heeft vooralsnog moeite om aan te sluiten

En we zitten nu midden in die verdiepingsfase, maar nu laat de staatssecretaris en de VO-raad ons in de steek. Scholen worden niet opgeroepen om te discussiëren over Onderwijs2032, scholen worden niet gefaciliteerd om dit proces te ondersteunen. Dat is HEEL jammer.

Goed, dan inhoudelijk

Wij maken ons in elk geval sterk voor de volgende punten:

1. Het is van het grootste belang dat de vakinhoudelijke verenigingen ook in het vervolgtraject van Onderwijs2032 worden betrokken;
2. Wiskunde is meer dan rekenen, in het rapport Schnabel wordt wel erg veel over rekenen gesproken en erg weinig over wiskunde;
3. Wiskunde is een basisvak en moet dan ook als basisvak voor alle leerlingen in het curriculum terug te vinden zijn;
4. Wiskunde is niet alleen een vak voor de leerlingen met een bèta-profiel. ALLE leerlingen hebben recht op een goede basis aan wiskunde;
5. Over vakoverstijgend onderwijs kunnen we praten, maar de vakken moeten niet verdwijnen. Het hebben van verschillende vakken waar de basis van deze vakken wordt aangeleerd is volgens ons een must. Die basis moet er zijn voordat je aan vakoverstijgende projecten kunt denken.